

Yttrande remiss Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)

Region Halland önskar inkomma med synpunkter på remissen Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete.

Yttrande

Region Halland är i väsentliga delar positiv till förslagen men har synpunkter på flera områden, inklusive definitionen av vårdgivare, att vissa utländska vårdgivare tillåts bedriva tvångsvård, det outvecklade patientförsäkringsskyddet när utländska vårdgivare erbjuder svenska medborgare vård samt avsaknaden av informationsskyldigheter för de utländska vårdgivarna i förhållande till patienter avseende de villkor som gäller när dessa vårdgivare erbjuder hälso- och sjukvårdstjänster.

Definitionen av vårdgivare och hälso- och sjukvårdsverksamhet

I förslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete framgår att utländska militära styrkor och utländska leverantör till styrkorna får bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet i enlighet med de bestämmelser som gäller i den sändande staten, vilket innebär att de inte omfattas av svensk hälso- och sjukvårdslag (2017:30), tandvårdslagen (1985:125) och annan jämförlig verksamhet samt verksamhet inom detaljhandel med läkemedel enligt lagen (2009:366) om handel med läkemedel.

I lagförslagets 4 § definieras vårdgivare som den som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet. Hälso- och sjukvårdsverksamhet definieras som verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslag (2017:30), tandvårdslagen (1985:125) och annan jämförlig verksamhet samt verksamhet inom detaljhandel med läkemedel enligt lagen (2009:366) om handel med läkemedel i lagförslagets 3 §.

Utländska vårdgivare som undantas tillämpning av den lagstiftning som upptas i 4 § kommer inte att omfattas av definitionen av vårdgivare. Då lagförslaget syftar till att reglera utländska vårdgivares verksamhet i Sverige så är det olyckligt att vårdgivarbegreppet inte träffar de vårdgivare vars verksamhet lagen vill reglera.

Region Halland anser därför att förslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete bör kompletteras så att utländska vårdgivare inryms under definitionen av vårdgivare i 1 kap. 3 § i lagförslaget. Detta kan göras antingen genom att utländska vårdgivare definieras särskilt på ett sätt som är oberoende av svensk hälso- och sjukvårdslagstiftnings omfattning, eller genom att definitionen av hälso- och sjukvårdsverksamheten omformuleras på följande sätt:

Med hälso- och sjukvårdsverksamhet avses verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslag (2017:30), tandvårdslagen

(1985:125) och annan jämförlig verksamhet samt verksamhet inom detaljhandel med läkemedel enligt lagen (2009:366) om handel med läkemedel *samt sådan verksamhet som hade omfattas av ovan angivna lagar i den mån den bedrivna hälso- och sjukvårdsverksamheten inte undantagits dessa lagars omfattning med stöd av denna lag.*

Svensk hälso- och sjukvårds samverkan med utländska vårdgivare

Utredningsförslaget saknar bestämmelser om inskränkning av de skyldigheter som följer av svensk hälso- och sjukvårdsreglering såväl som kommunalrätt. Avsaknaden medför att (svenska) vårdgivare fortsatt är skyldiga att fullt ut tillämpa den svenska regleringen när utländska vårdgivare bedriver verksamhet i Sverige.

När det rättsskydd som tillerkänns patienter i den utländska vårdgivarens verksamhet inte svarar mot svensk hälso- och sjukvårdsreglering finns en risk att den hälso- och sjukvård som en (svensk) vårdgivare erbjuder inte kan likställas med den vård som patienten erbjuds av en utländsk vårdgivare. Då regioner, även när de agerar som vårdgivare, har en skyldighet att behandla sina medlemmar lika, jämför 2 kap. 3 § kommunallagen (2017:725), finns skäl att ifrågasätta huruvida det är rättsenligt att remittera patienter till en utländsk vårdgivare som tillåts verka i Sverige när detta innebär att den remitterade patienten inte erbjuds ett rättsskydd som är jämförbart med det som erbjuds av (svenska) vårdgivare.

Region Halland anser att för att kunna samverka med utländska vårdgivare på ett effektivt sätt krävs att förutsättningarna för samverkan förtydligas så att utländska vårdgivares erbjudande av hälso- och sjukvårdstjänster effektivt kan användas utan att de krav på likabehandling som uppställs för den offentligt finansierade hälso- och sjukvårdsverksamheten inte träds förnär.

Region Halland finner vidare behov av att i förslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete införa bestämmelser om hur utländska vårdgivare ska samordna sin verksamhet med den hälso- och sjukvård som regionerna har en skyldighet att erbjuda.

Region Halland förstår utredningens betoning av en flexibel reglering för att möjliggöra för utländska vårdgivare att verka i Sverige men anser att samverkan med (svenska) vårdgivare behöver regleras för att utländska vårdgivares hälso- och sjukvårdsverksamhet bättre ska kunna nyttjas.

Tillämpningen av utländska bestämmelser

Region Halland anser att 2 kap. 4 §, 3 kap. 1 § andra stycket, 3 kap. 2 § tredje stycket och 3 kap. 4 § i förslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete som medför en rätt för utländska vårdgivare att tillämpa andra bestämmelser än den svenska hälso- och sjukvårdsregleringen lämnar ett inte obetydligt utrymme för tolkning när det gäller vilka typer av bestämmelser som avses. För regionen framstår det t.ex. inte tydligt huruvida utländska bestämmelser om skadestånd ska tillämpas i den hälso- och sjukvårdsverksamhet som den utländska vårdgivaren bedriver när vårdskada uppstår (om den utländska vårdgivaren tillämpar utländska bestämmelser i hälso- och sjukvårdsverksamheten) eller om patienten som drabbas av sådan skada alltid har rätt att med stöd av svensk skadeståndsrättsliga bestämmelser kräva att den utländska vårdgivaren hålls ansvarig för

uppkommen skada. Regionen är av uppfattningen att detta tolkningsutrymme bör begränsas genom att lagförslaget kompletteras med ett förtydligande där det framgår vilka typer av bestämmelser som utländska vårdgivare ges rätt att tillämpa i Sverige.

Vidare noterar Region Halland att utredningen ägnar liten uppmärksamhet åt frågor om hur (svenska) vårdgivare förväntas samverka med utländska vårdgivare när utländska bestämmelser tillämpas. Utredningen föreslår exempelvis inga ansvarsbegränsningar i svensk hälso- och sjukvårdsreglering avseende patienter som erbjuds vård av utländska vårdgivare. Behov av denna typ av bestämmelser kan uppstå t.ex. när en utländsk vårdgivare beslutat att inte tvångsvårda en patient, i dessa fall synes det rimligt att utesluta en prövning av förutsättningarna för tvångsvård enligt svenska bestämmelser, i vart fall när fråga är om tvångsvård av en person som kommit att bedömas med stöd av 2 kap. 1 § 1-3 punkterna i förslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete.

Språkrav

Region Halland noterar att 5 kap. 1 § förslag till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete innebär att de enda kriterierna för att Socialstyrelsen ska utfärda tidsbegränsade legitimationer till inlånad personal är att de har en gällande behörighet i det egna landet och att yrket motsvarar ett svenskt legitimationsyrke. Det saknas således språkrav i svenska eller engelska för inlånad hälso- och sjukvårdspersonal som erhåller tillfällig legitimation. Regionen finner att avsaknaden av språkrav kan skapa utmaningar i den faktiska hälso- och sjukvårdsverksamheten då effektiv kommunikation inom och mellan yrkeskategorier är avgörande inom hälso- och sjukvården.

Vårdåtgärder med tvång

Region Halland anser att utländska bestämmelser om tvångsvård inte ska tillåtas tillämpas av utländska vårdgivare utan undantas från förslag till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete tillämpningsområde. Det grundläggande skyddet mot påtvingat kroppsligt ingrepp i 2 kap. 6 § och skyddet mot frihetsberövande i 2 kap. 8 § regeringsformen finner regionen inte bör tolkas på ett sådant sätt att det allmänna kan avhända sig ansvar för den våldsanvändning mot enskild som tvångsvård möjliggör bara för att våldsanvändningen utförs av annan stat eller sådan vårdgivare som omnämns i lagförslaget 3 kap. 2 §. Sker ingen ändring i lagförslaget finner region Halland att det inte går att förutse vilka tvångsåtgärder som kan komma att företas på svenskt territorium, både mot svenska såväl som utländska medborgare, vilket Region Halland anser vara rättsosäkert. Ovan återgivna skäl talar starkt för att hälso- och sjukvårdsverksamhet som innefattar vård med tvång inte ska få bedrivas av utländska vårdgivare. Om det finns skäl att ändå tillåta utländska vårdgivare att bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet som innefattar tvång i Sverige så anser Region Halland att det är motiverat att undanta svenskar från möjligheten att vårdas med tvång av utländska vårdgivare. Vid införandet av lagen om psykiatrisk tvångsvård anförde Socialutskottet att med beaktande av den svåra integritetskränkning som tvångsvård innebär ska vård ges på sjukvårdsinrättningar som drivs av landstingskommuner (1990/91:SoU13). Denna principiella inställning torde fortfarande vara aktuell varför starka skäl talar för att i vart fall svenskar bör vara undantagna utländska vårdgivareshöjers möjligheter att ge tvångsvård.

Likabehandling av patienter som vårdas av utländsk hälso- och sjukvård

Utredningen föreslår att en patient som tar emot vård från en utländsk vårdgivare som tillämpar utländska bestämmelser ska inte omfattas av svenska bestämmelser om hälso- och sjukvård och tandvård eller patientskadelagen (1996:799). Region Halland ifrågasätter om detta förslag är förenligt med kommunallagens likställighetsprincip och är tveksam till att det skulle vara förenligt med regionens skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvårdstjänster att hänvisa patienter till utländska vårdgivare för vård när rättskyddet som patienten erbjuds av den utländska vårdgivaren inte är likvärdigt med den svenska hälso- och sjukvårdsregleringen. Att den föreslagna lagstiftningen kan befaras komma i konflikt med kommunallagens likställighetsprincip kan förväntas leda till att den utländska vårdgivarens kapacitet att erbjuda hälso- och sjukvård inte kommer till användning. Region Halland anser att lagförslagets förenlighet med kommunallagens likställighetsprincip behöver utredas och redogöras för så att regioner ges förutsättningar för att remittera patienter för vård av utländska vårdgivare.

Bestämmelser om smittskydd

Region Halland anser att det är viktigt att betona vikten av samarbete mellan utländska och (svenska) vårdgivare, särskilt vid akuta situationer, kris och krig. För att säkerställa effektiv hantering av smittsamma sjukdomar är det avgörande att lagförslaget tydligt reglerar utländska vårdgivares skyldighet att samverka med det svenska smittskyddet. Utan uttryckliga bestämmelser om en samverkansskyldighet avseende smittskyddsarbetet riskerar lagstiftningen att medföra att utländska vårdgivare inte förstår vad som krävs av dem eller vilket behov av samverkan med smittskyddet som de har att tillgodose.

Patientförsäkring

Utredningen föreslår att patientskadelagens tillämpningsområde ska utökas till att omfatta skador som har uppkommit i samband med hälso- och sjukvård som ges till personer med anknytning till Sverige utomlands. Region Halland ställer sig positiv till att patientförsäkringens omfattning utsträcks men ser att patientförsäkringen skulle behöva vidgas till att omfatta hälso- och sjukvård som utländska vårdgivare erbjuder personer med anknytning till Sverige i Sverige.

Region Halland vill framföra att patienter inte alltid har möjlighet att själva välja om de ska ges hälso- och sjukvård av en svensk eller utländsk vårdgivare. När patienten inte själv har valt vårdgivare kan det framstå som orimligt att förvägra denne rätt till patientskadeersättning bara för att denne vårdats av en utländsk vårdgivare som valt att inte tillämpa svensk hälso- och sjukvårdsreglering.

Informationsskyldighet

Region Halland anser att utredningsförslaget till lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete saknar bestämmelser om informationsskyldighet för utländska vårdgivare. Detta gäller avseende det rättskydd som patienten ges enligt de bestämmelser som den utländska vårdgivaren tillämpar i sin hälso- och sjukvårdsverksamhet i Sverige. Patienten bör ha en rätt att informeras om innehållet i det rättskydd som den utländska vårdgivaren erbjuder innan patienten erbjuds hälso- och sjukvård av den utländska vårdgivaren.

Region Halland anser att det saknas författningsbestämmelser som skyddar patienter som inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke till att erhålla hälso- och sjukvård av en utländsk vårdgivare. Detta gäller särskilt när patienten inte har förmåga att förstå vilket rättsskydd som tillerkänns honom/henne enligt de utländska bestämmelser som vårdgivaren tillämpar i sin hälso- och sjukvårdsverksamhet.

Utländska hälso- och sjukvårdsverksamheter bör få beställa läkemedel från partihandlare och öppenvårdsapotek

Utredningen föreslår att utländska hälso- och sjukvårdsverksamheter bör få beställa läkemedel från partihandlare och öppenvårdsapotek. Region Halland tillstyrker förslaget men anser att det i vissa fall är nödvändigt med en reglering som begränsar utländska vårdgivares rätt att beställa läkemedel från partihandlare och öppenvårdsapotek för att säkerställa att läkemedel fördelas på så sätt som ger patienter med störst behov tillgång till läkemedel när brist på läkemedel föreligger.

Svensk hälso- och sjukvård utomlands

Utredningen föreslår att Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska tillåtas bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet utomlands i enlighet med svenska bestämmelser om inte tjänstgöringsförhållandena hindrar detta. Region Halland anser att lagstiftningen bör tydliggöra vem som har beslutanderätt om undantag från svenska bestämmelser när tjänstgöringsförhållandena hindrar sådan tillämpning. Det framstår inte som utrett om undantaget ska betraktas som en del i det medicinska yrkesansvaret, det medicinska ledningsansvaret eller om beslutanderätten ankommer på vårdgivaren.